

PRT 303 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00000412/27

Ders 4: Kıbrıs'ın İlk Kolonizasyonu
Seramik Öncesi Neolitik'in Erken Dönemi – 2
M.Ö. c. 8700-7000

PPNB – Kissonerga Mylouthkia & Pareklisha – Shillourokambos &
Kalavassos Tenta

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı

Kıbrıs'ın İlk Kolonizasyonu Seramik Öncesi Neolitiğin Erken Dönemi - 2

Bu dönemin önemli kazı yerleri:

Pareklisha - Shillourokambos

Kissonerga - Mylouthkia

Kalavassos - Tenta ve

Akanthou - Arkosykos /

Tatlısu - Çiftlikdüzü'dür

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

1990lı yıllarda Güney Kıbrıs'ta Pareklisha-Shillourokambos, Kalavassos - Tenta ve Kissonerga - Mylouthkia ile Kıbrıs'ın Kuzey sahilinde Akatou - Çiftlikdüzü kazılarında ele geçen bulgular, Kıbrıs'ın PPNB (Seramik Öncesi Neolitik - B) olarak adlandırılan döneminin M.Ö. 9. Bin sonu 8. Bin içerisine gittiğini ortaya koymuştur.

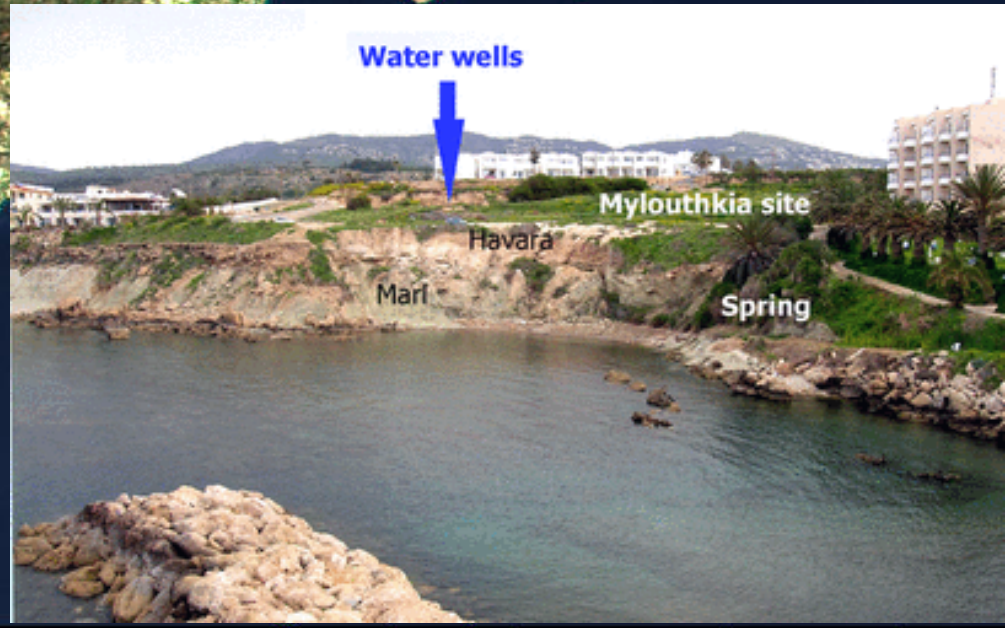
KISSONERGA-MYLOUTHKIA

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00000612/27

Bu merkez adanın güneybatısında, sahilde yer almakta olup birden çok dönemde iskan görmüştür. Lemba arkeoloji Projesi çerçevesinde gerçekleştirilen kazılarda (1989-2000) Seramik Öncesi Neolitik döneme ait 5 adet kuyu, bir mimari yapı kalıntısı ve üç adet çukur tespit edilmiştir.

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

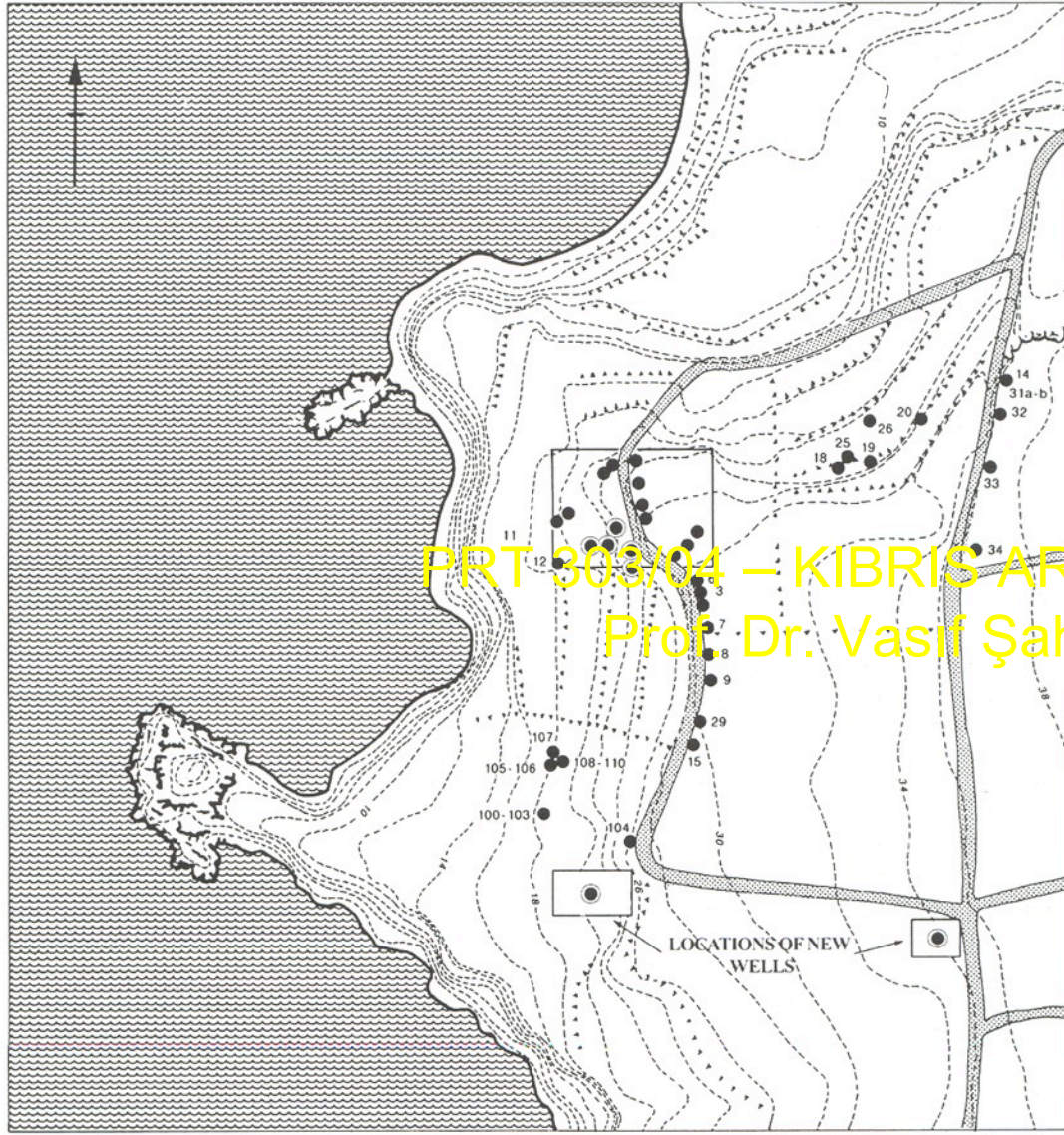
Kissonerga - Mylouthkia

0 25 km

KISSONERGA-MYLOUTHKIA

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00000712/27

Plan of Kissonerga-Mylothkia showing location of surveyed and excavated prehistoric features.

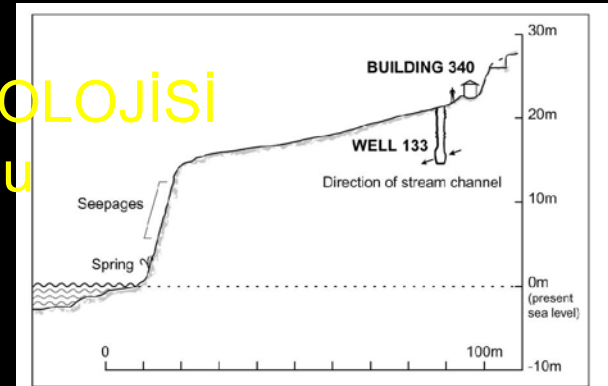

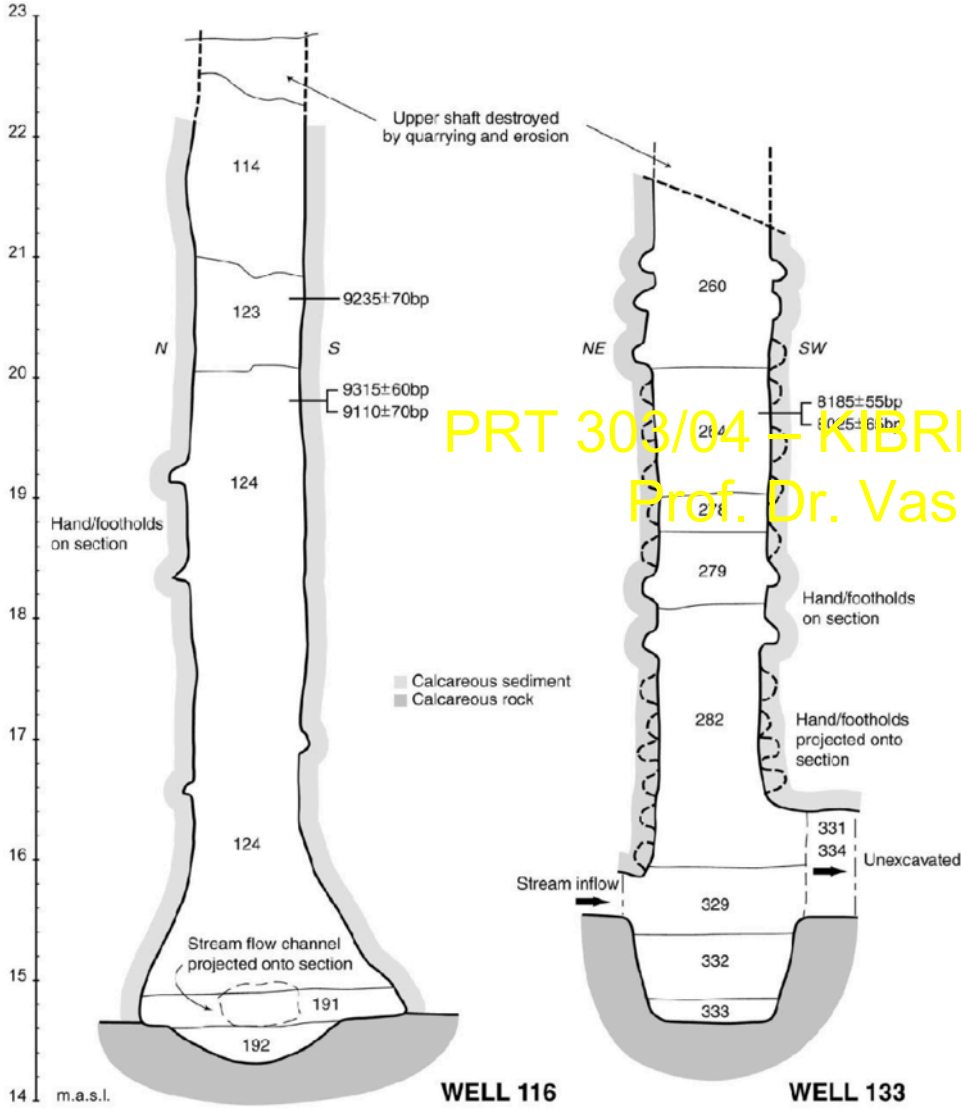
Fig. 11.2: Cross-section of site showing relationship of well 133 to water exiting at cliff face and present sea-level

**Kissonerga – Mylothkia’da
Açığa çıkarılan kuyular, bu
Yerleşimin PPNB Dönemine
Ait en önemli bilgileri vermektedir.**

KISSONERGA-MYLOUTHKIA Tabakalaşması

Period 1A	Cypro-EPPNB	c. 9,100 - 9,300 BP c. 8,200 - 8,600 Cal BC
Period 1B	Cypro-LPPNB	c. 8,000 - 8,200 BP c. 6,800 - 7,200 Cal BC
<i>Hiatus</i>		
Period 2	EChal	c. 4,600 - 4,800 BP c. 3,600 Cal BC
Period 3	MChal	c. 4,600 - 4,700 BP c. 3,500 Cal BC
<i>Hiatus</i>		
Late	Bronze Age-Medieval	c. 800 BC – AD 1600

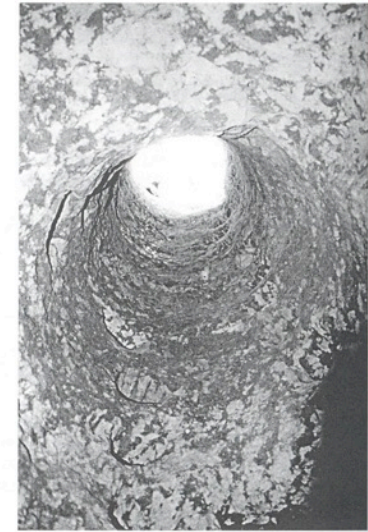
KISSONERGA-MYLOUTHKIA Neolitik Kuyuları

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

a. Excavated upper part of well 116 showing hand- and foot-holds.

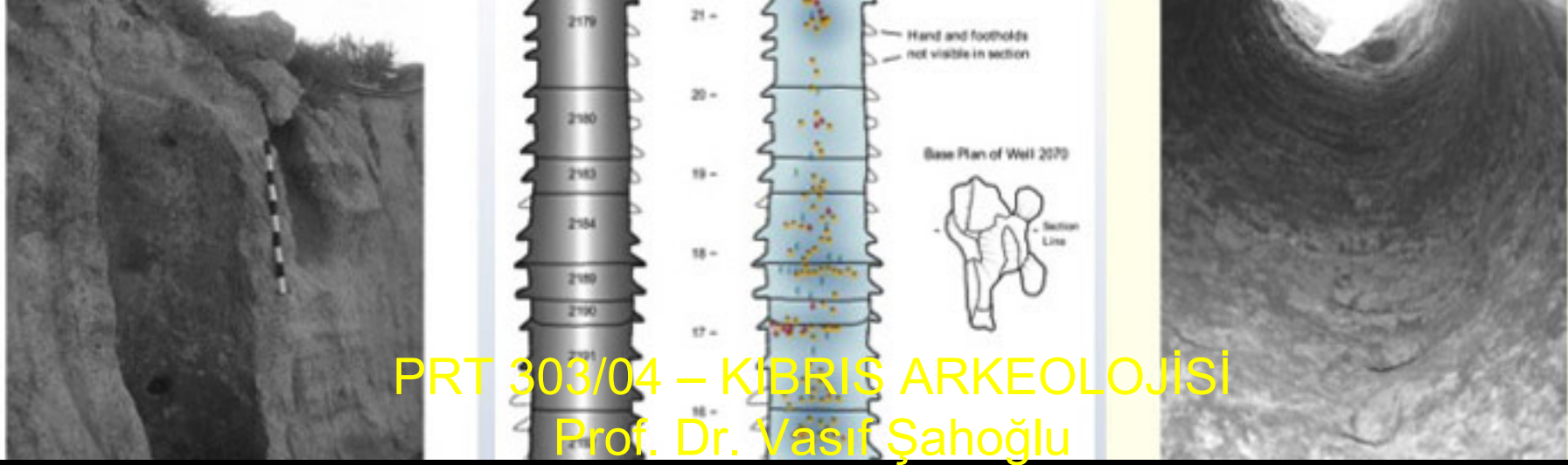

b. Well 133 from near its base. Note hand- and foot-holds.

Mylouthkia kuyuları arasında en erken olan 1A dönemine ait kuyuda (No. 116) ele geçen karbonlaşmış tohum kalıntılarında C14 analizi yapılmış ve bu kuyunun M.Ö. 9. Bin sonlarına tarihlendiği görülmüştür.

1B tabakasına ait kuyunun (No. 133) tarihleri ise M.Ö. 8. Bin sonlarını vermektedir. Bu veriler ışığında Mylouthkia kuyuları dünyanın en erken kuyularından birini oluşturmaktadır.

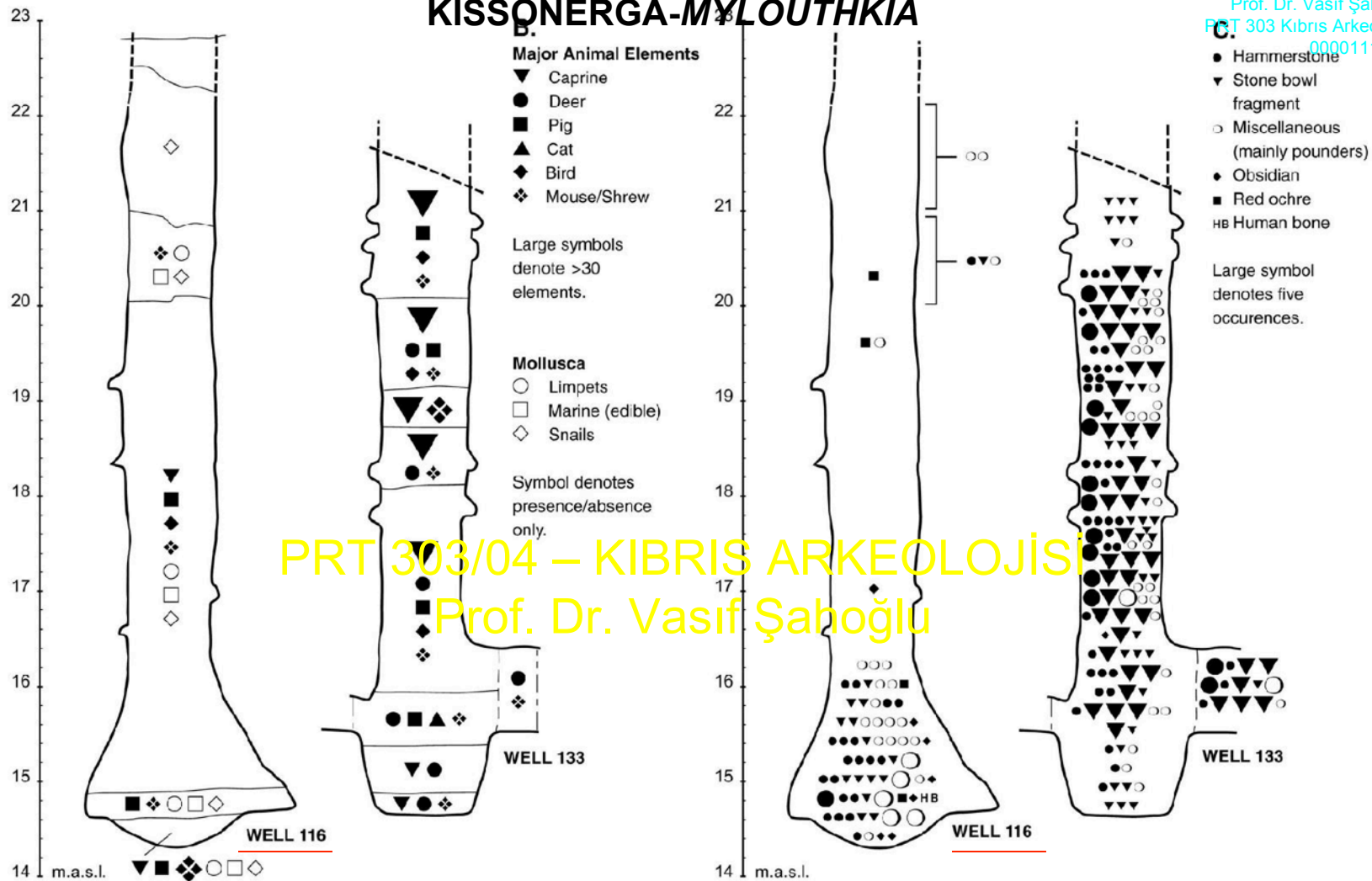
KISSONERGA-MYLOUTHKIA Neolitik Kuyuları

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

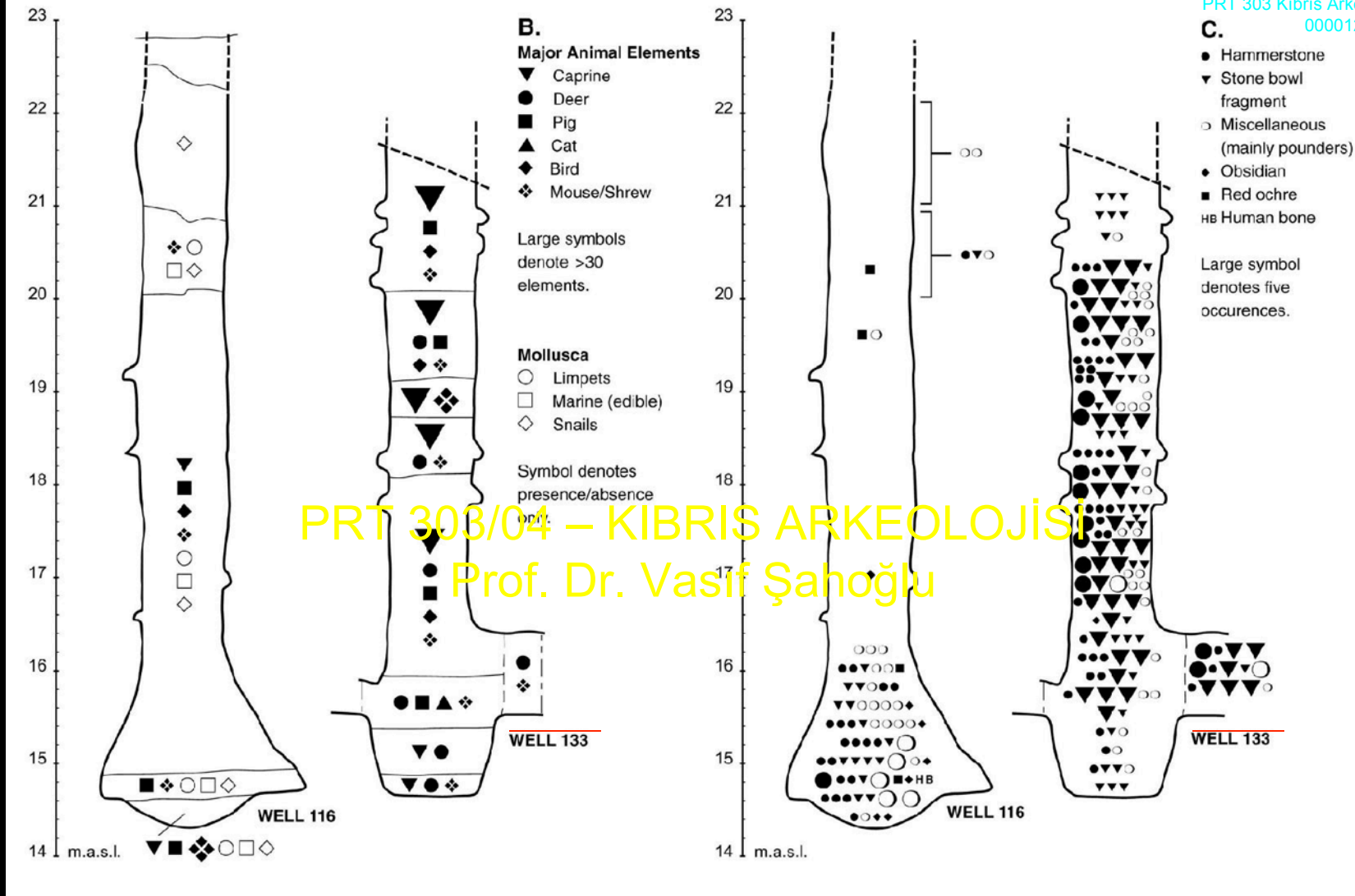
- 116 nolu kuyu daha erkendir ve M.Ö. c. 8600-8200 (Mylouthkia 1A), Kuyu 133 ise M.Ö. c. 7300-7000'e tarihlenmektedir. (Mylouthkia 1B, Bu tabaka Kirokitia kültürünün hemen öncesine tarihlenir;
- Bu kuyuların ikisinin de erozyon nedeniyle tahrip olarak günümüze ulaşamayan bir yerleşmeye ait olduğu düşünülmektedir. ;
- Kuyu duvarlarının aşınmamış olması bunların çok fazla kullanılmamış olduğunu düşündürmektedir.
- Mylouthkia'da karşımıza çıkan ve Kıbrıs'ta ilk yerleşmelerin özelliklerinden biri olan bu kuyular, silindirik gövdeli olup en azından 7-8 m derinliğe ulaşmaktadır. yumuşak anakaya içerisine oyulan bu kuyularda merdiven şeklinde kullanılabilmeğe uygun olarak çeşitli girintiler bulunmaktadır. Mylouthkia'da karşımıza çıkan bu kuyuların derin olmayan su toplama amaçlı benzer örnekleri Shillourokambos'da da karşımıza çıkmaktadır.

KISSONERGA-MYLOUTHKIA

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

116 nolu erken kuyu içerisinde, en alttaki tabakalarda fare kemikleri ve çeşitli sürüngenlere ait kemikler yanında deniz kabukları, keçi, domuz kemikleri, evcilleştirilmiş tahıllar bulunmuştur. Bunun üzerinde taş kaplar ve obsidiyen parçaları ele geçmiştir. Kuyunun en son ter edilmiş dolgusu çamur ve boyalı duvar parçaları gibi mimari kalıntılar içermektedir. Alt dolgular içerisinde bir bebeğe ait kemikler bulunmuştur. Üst tabakalarda çok sayıda yontmataş alet parçası ve deniz kabukları ele geçmiştir. Tüm seviyelerde balık kemikleri de bulunmuştur.

133 nolu kuyu içerisinde, alt tabakalarda fare ve sürüngenlere ait kemikler yanında çanak parçaları, çekiçler ve yontmataş aletler ele geçmiştir. Üstteki dolgular içerisinde insan kemikleri yanında çok sayıda salyangoz ve yüzlerce kullanılmış öğütme taşı parçası bulunmuştur. Deniz kabuğu sayıları üst tarafta kayda değer bir şekilde düşmüştür. Bunun yanında geyik ve kedi kemikleri ilk kez ele geçmiştir.

Fig. 46: Ground Stone objects of Periods 1A and 1B. Axe (1), hammerstone (2), hammerstone/grinder (3), pounder (4), rubbing stone (5), anvil (6), grooved stones (7-8), macehead (9) and bowls (10-13). Scale 1:3

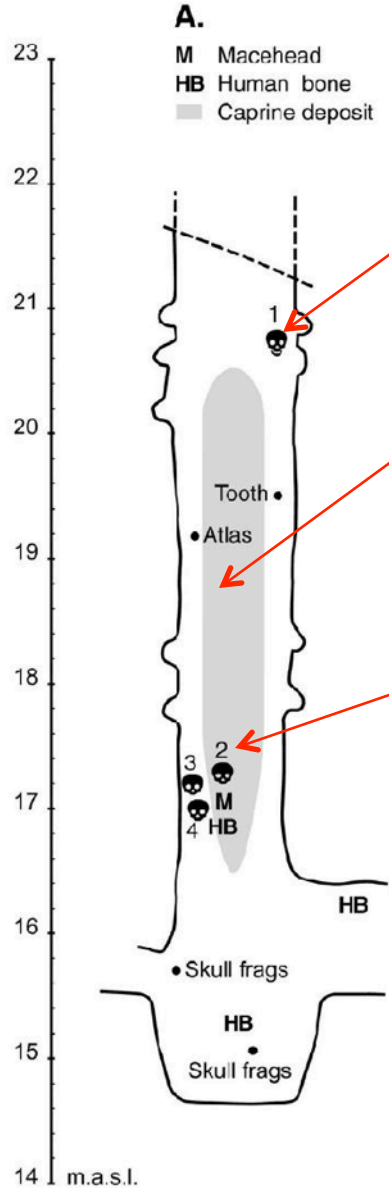

Fig. 47: Stone bowls of Periods 1A and 1B. Scale 1:5 (2); 1:3 (1, 3-4); 1:2 (5)

133 nolu kuyuda taş kap parçaları ve çekiçler ele geçmiştir. Bunlar tüm taş endüstrisinin %78ini oluşturmaktadır. Bu dolgu içerisindeki malzemeler büyük ihtimalle taş kap yapımı sırasında oluşan artıkları içermektedir.

KISSONERGA-MYLOUTHKIA

133 nolu kuyuda insan ve hayvan kalıntıları

•1 nolu kafatası erişkin bir erkeğe ait olup deformasyona uğramıştır. Kırılmış olmasına rağmen kemiklerin bir arada durmuş olması bu kuyu içerisine atıldığı aşamada üzerinde et olduğunu kanıtlamaktadır.

•Hayvan leşleri arasında 23 tanesi kesilmemiş parçaları içermektedir. Bunların en az 8 tanesi kuzu, 1 tanesi olgun koyuna aittir. Bunun dışında 12 keçi yavrusu ile 2 tane olgun keçiye ait kalıntılar ele geçmiştir.

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

•Kuyunun alt kısımlarında 3 adet kafatası parçası ve yanlarında da bir asa başı bulunmuştur. Bunların ikisi çocuk biri erişkine aittir.

•Kuyunun farklı kesimlerinde gövde ve kafatası parçalarına rastlanmıştır.

•Bu veriler, insanların bir çok kez ikinci kez gömüldüğünü (veya mezarından çıkarılarak kuyuya atıldığını) ve bu işlem sırasında da çeşitli kurbanlar yapıldığını kanıtlamaktadır.

133 nolu kuyuda kafataslarıyla birlikte bulunan asa başı

KISSONERGA-MYLOUTHKIA

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

***Cecilioides*, insan kemiklerinin bulunduğu dolgularda ele geçmiştir. Bu salyangoz türü et seven bir türdür.**

Mylouthkia kuyularından 133 nolu kuyuda 5 adet insan iskeletine astlanmıştır. Benzer bir durum yine aynı döneme tarihlenen Shillourokambosdaki bir çukurda da görülmektedir. Shillourokambos örneğinde 1 adet gömme bulunmuştur(Guildine et al 1998). Kuyular içerisinde bu şekilde insan cesetlerinin çıkıyor olması yine Kuzey Levant, Güney Doğu Anadolu Bölgesindeki kültürlerle bir bağlantıyı ortaya koymaktadır.

STUDIES IN MEDITERRANEAN ARCHAEOLOGY
VOL. LXX:4

LEMBA ARCHAEOLOGICAL PROJECT, CYPRUS

Volume III.1

University of Edinburgh
and
National Museums of Scotland

THE COLONISATION AND SETTLEMENT OF CYPRUS

INVESTIGATIONS AT KISSONERGA-MYLOUTHKIA,
1976-1996

Edited by

Edgar Peltenburg

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Diane Bolger, Sue Colledge, Paul Croft, Sherry C. Fox, Elizabeth Goring, Adam Jackson,
Dorothy A. Lunt, Carole McCartney, Mary Anne Murray, Janet Ridout-Sharpe,
Gordon Thomas and Marie E. Watt

with contributions by

Eleni Asouti, Ruby Cerón-Carnasco, B. Gratuze, D. Miles and Jenny Shiels

SÄVEDALEN 2003
PAUL ÅSTRÖM'S FÖRLAG

KİTABA TAM ERİŞİM ADRESİ:

http://archaeologydataservice.ac.uk/archiveDS/archiveDownload?t=arch-427-1/dissemination/pdf/Publication/complete_report.pdf

Parekklisha - Shillourokambos

Bu merkez adanın güney sahilinde yer almaktadır.
PPNB Döneme ait Kırıs'ta kazısı yapılarak en kapsamlı şekilde yayınlanan merkezdir.
Seramik Öncesi Neolitik döneme tarihlenen 4 evre açığa çıkarılmıştır.

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Parekklisha - Shillourokambos

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
0000 7812/27

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Parekklisha-Shillourokambos'a güneyden bakış. Kuzeyde Troodos Dağları görülmektedir.

Parekklisha - *Shillourokambos*

Beş evreli bir yerleşim bulunmaktadır:

- Erken Evre A (M.Ö. c. 8200-7800)
- Erken Evre B (M.Ö. c. 7800-7500)
- Orta Evre (M.Ö. c. 7500-7200)
- Geç Evre (M.Ö. c. 7200-7000)
- Seramikli Neolitik Evre (M.Ö. 5. Bin)

Shillourokambos 3 Boyutlu Canlandırma

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Parekklisha – *Shillourokambos*, Erken Evre A tabakasında kayaya açılmış dikme delikleri

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002012/27

Fig. 1. Site plan of Parekklisha Shillourokambos. North to top of plan. Scale: each grid square measures 1 x 1 m.

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

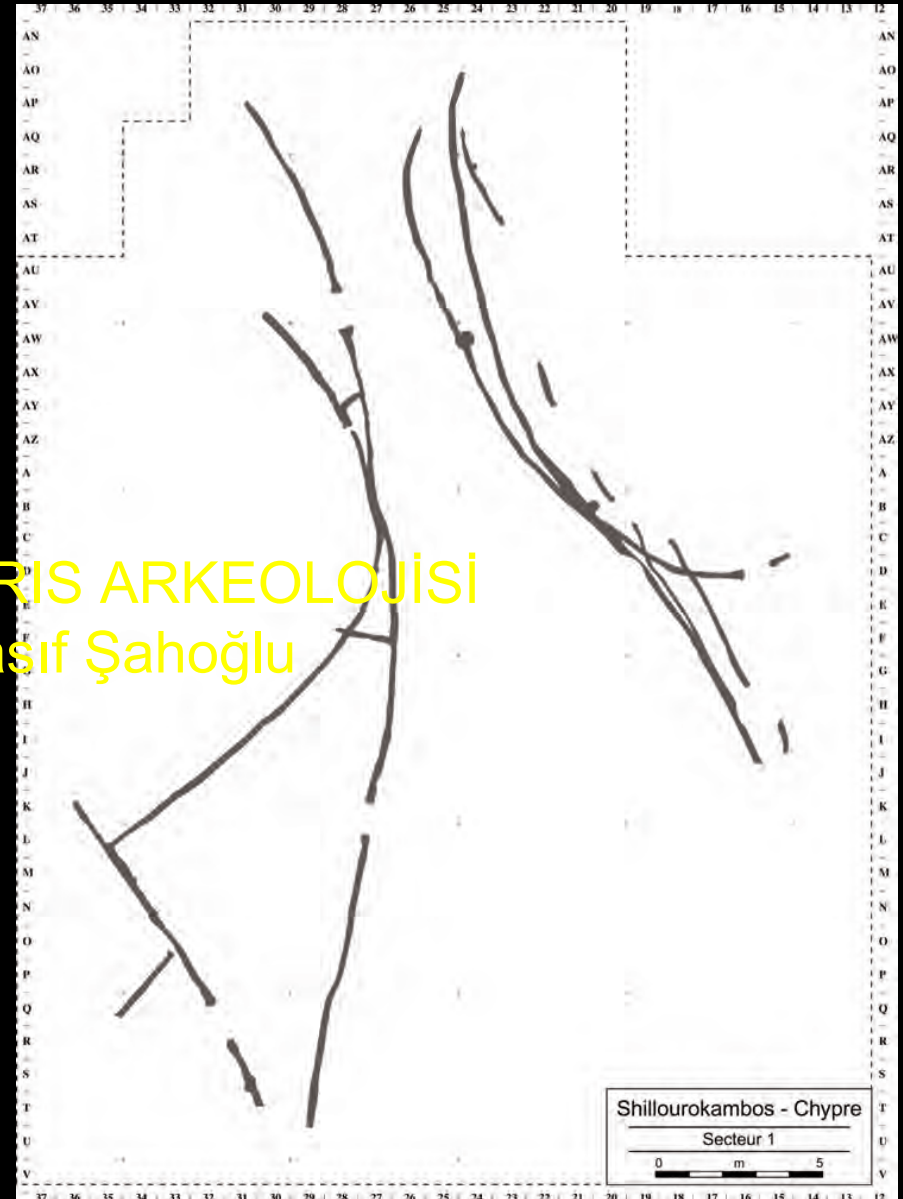
Erken Evre A – 1 nolu “Kuzey” alanının batıdan görünümü.

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002112/27

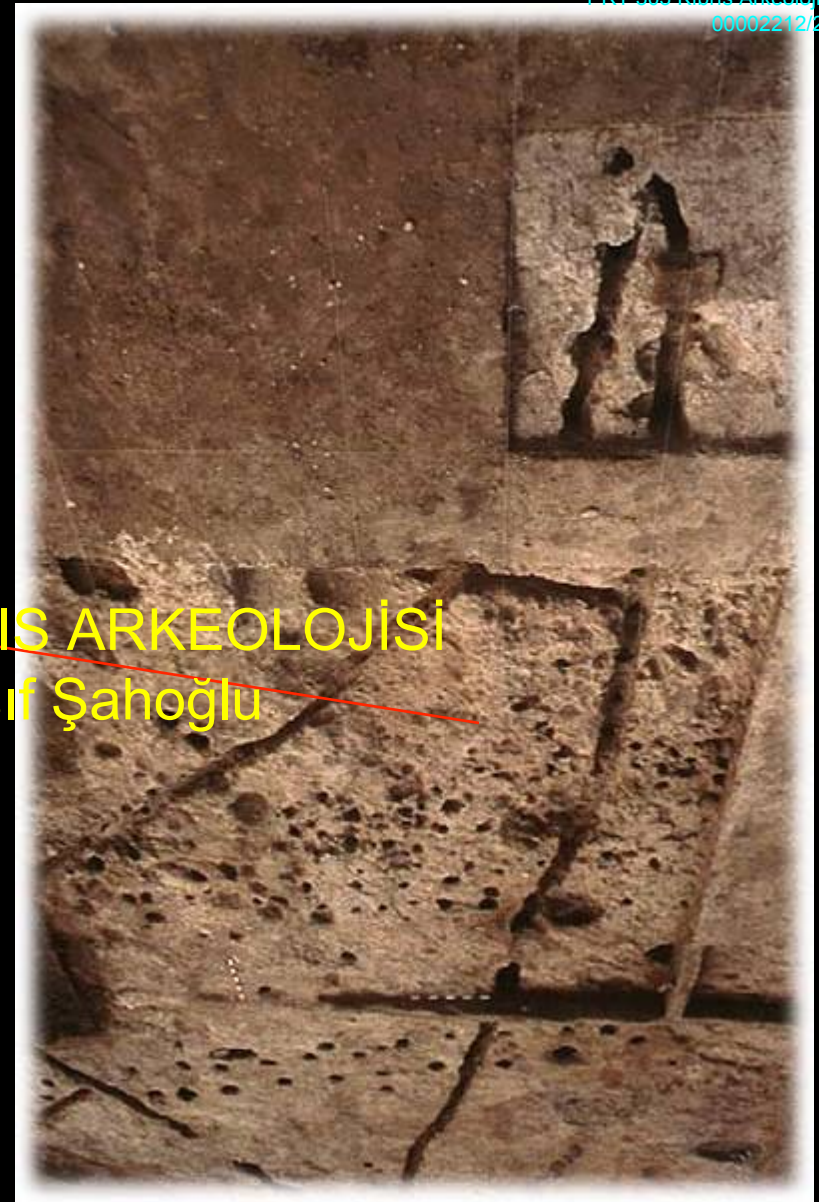
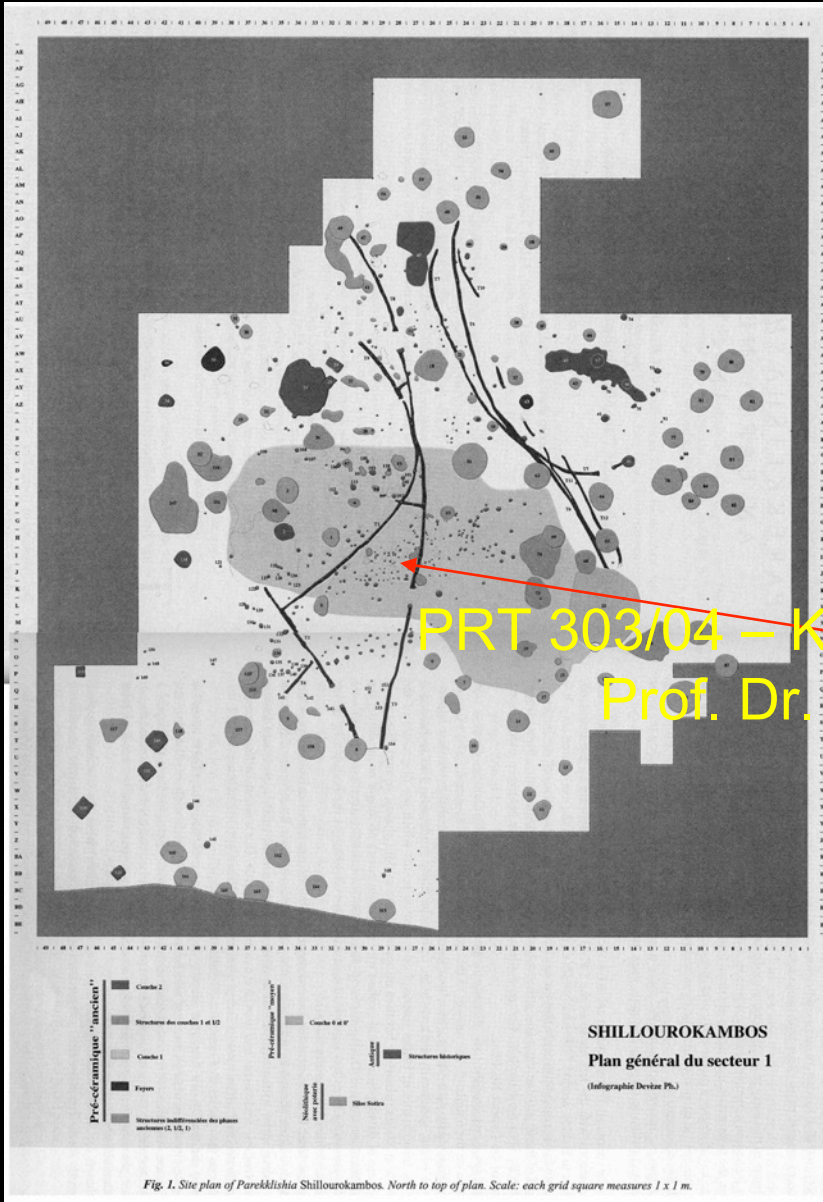
PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Parekklisha – Shillourokambos, üçgen çevre duvarı, Sector 1, Erken Evre A.

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002212/27

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Erken Evre A – Üçgen alan anakayaya açılan oyuklarla oluşturulmuş. Kapı açıklığı bu alanda görülmektedir.

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002312/27

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Kapı açıklığı ve üçgen yapıyı kesen iki sıra halinde dikme delikleri. Erken Evre A
(M.Ö. 9-8. Bin)

Parekklisha - Shillourokambos

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

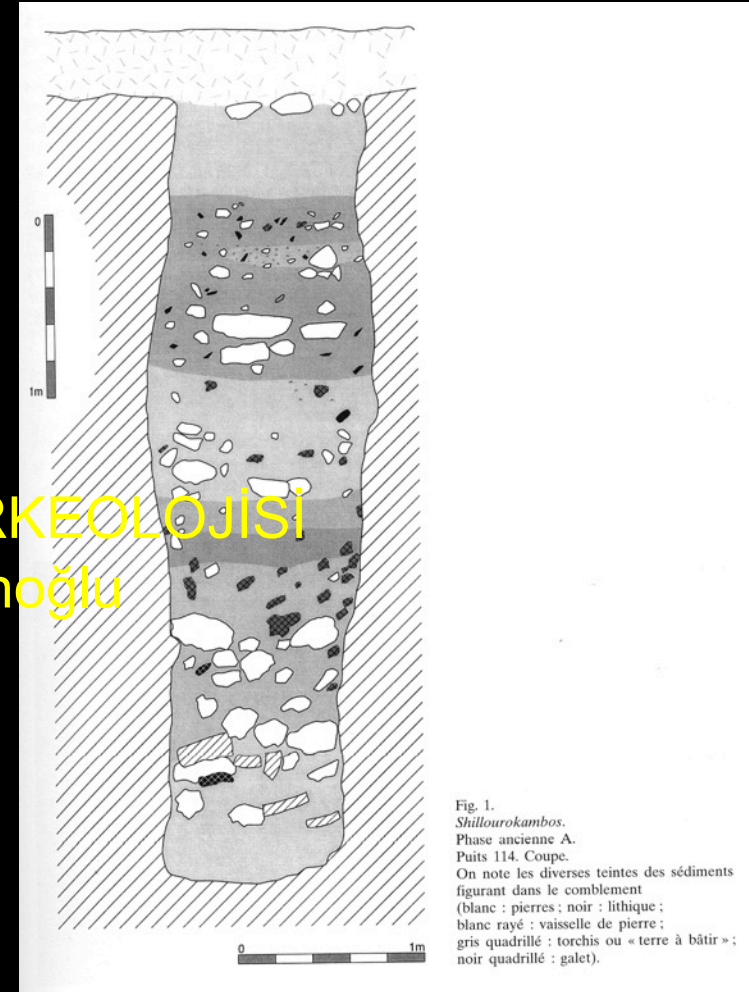
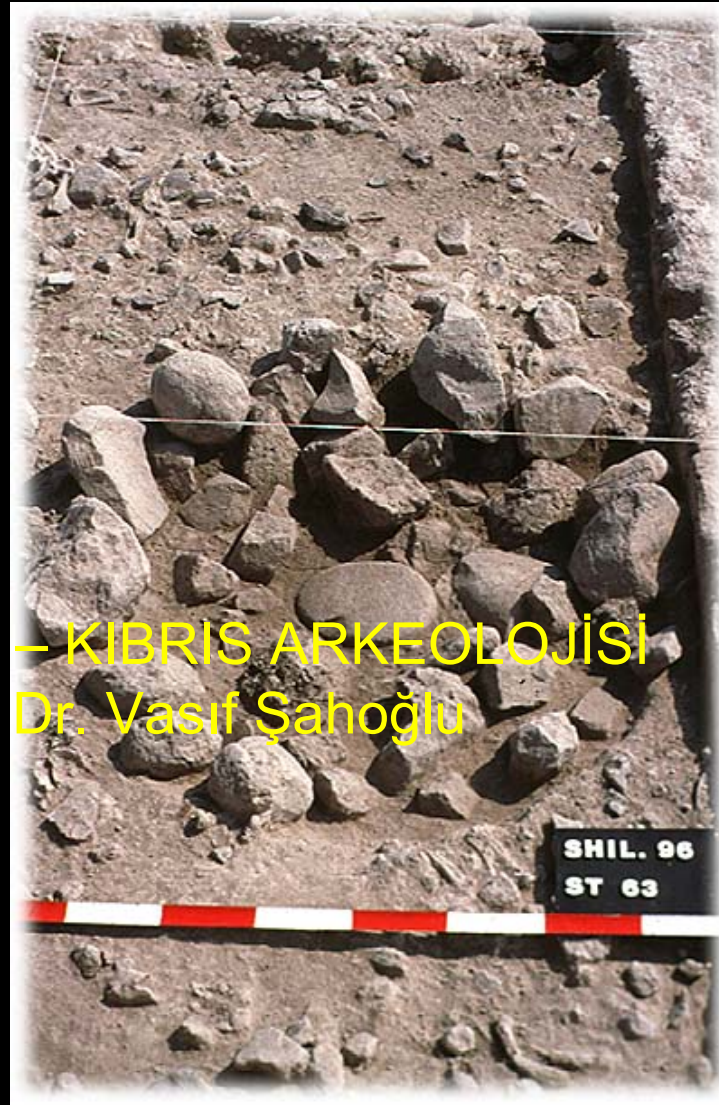

Fig. 1.
Shillourokambos.
Phase ancienne A.
Puits 114. Coupe.
On note les diverses teintes des sédiments figurant dans le comblement (blanc : pierres ; noir : lithique ; blanc rayé : vaisselle de pierre ; gris quadrillé : torchis ou « terre à bâtir » ; noir quadrillé : galet).

114 nolu kuyu, Erken Evre A'ya ait ve anakaya içerisine açılmış. (M.Ö. 8200-7800)

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002512/27

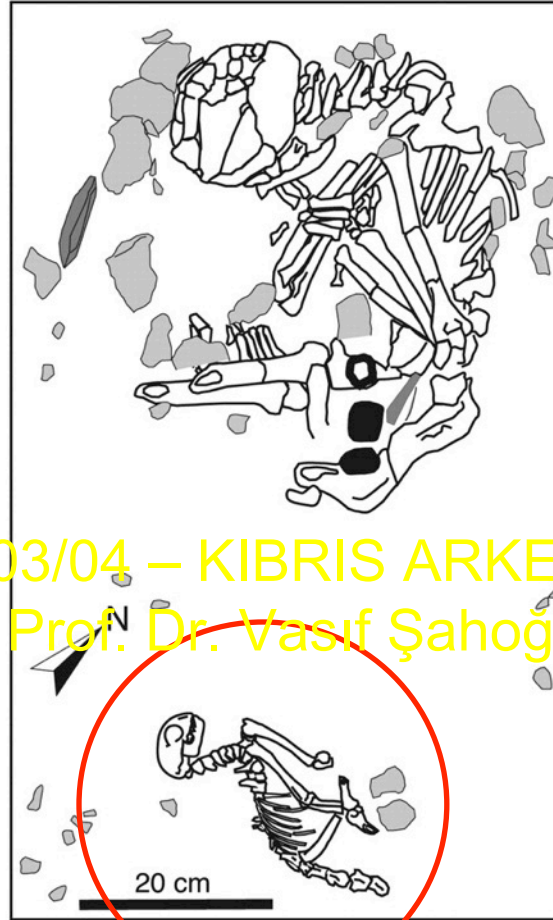
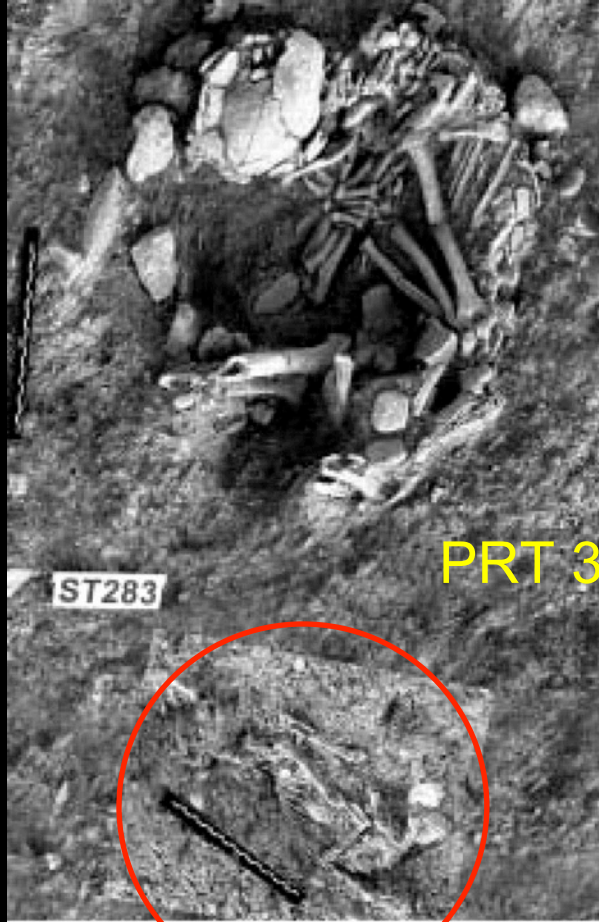

Ocak Yeri

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

23 nolu çukurun kazı sırasındaki görüntüsü. Bunun içerisinde binlerce çakmaktaşı üretim artığı ele geçmiştir. Bunun da altındaki tabakada özellikle hayvan kalıntıları açısından yoğun bir tabaka karşımıza çıkmıştır. En altta dizleri karına çekik halde bir erkek iskeleti ile 3 diğer insana ait kalıntılar ele geçmiştir.

Parekllisha - Shillourokambos

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Stone Flint Green stone axes Ochre - hematite

Shillourokambos'ta bir erişkin mezarının hemen yanında
Bir kesi gömüsü açığa çıkarılmıştır. Bu örnek Kıbrıs'taki en
Erken kedi kalıntısı olup Önasya'nın da en erken örneklerinden
Biridir.

Parekklisha - Shillourokambos

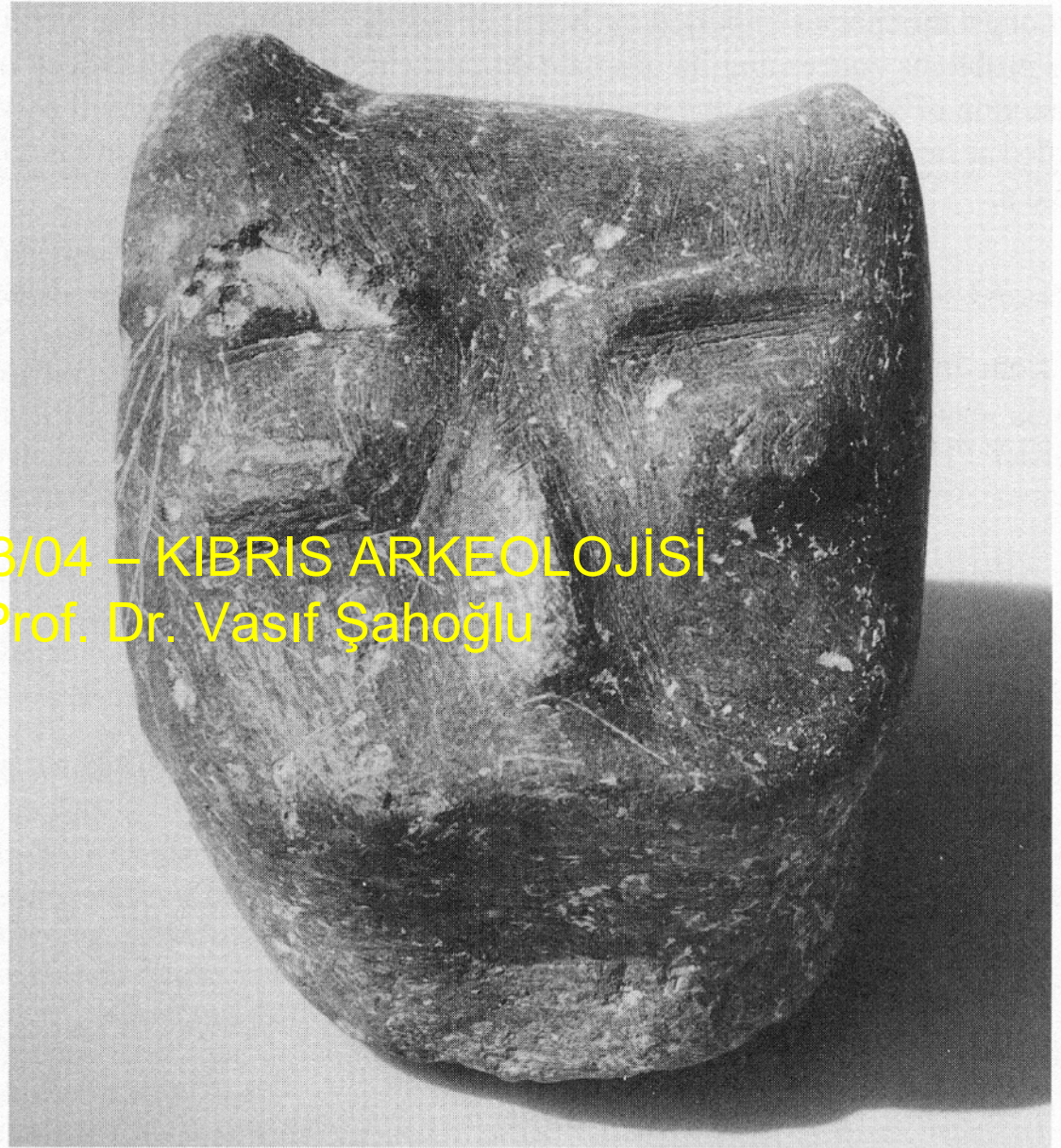
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002712/27

Serpantinden bir baş.
Kedi veya insana ait bir
Baş olduğu düşünülmektedir.

Ancak kulak şeklindeki
Çıkıntılar, kedi olma olasılığını
Güçlendirir.

Shillourokambos'ta bir kedi
Mezarı da bulunmuştur.

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Parekklishia Shillourokambos. Early Aceramic. Well 66. Serpentine head. (Photo J. Coularou)

Sektör 1, Kuyu 66.
“Kedi kafası” veya
Yarı insan yarı hayvan
kafa. Yüz yük.: 9.4 cm.
Erken Evre A

a. Secteur 1. Puits 66.
« Tête de chat » ou compo-
sition céphalique mi-humaine -
mi-féline. Hauteur de la face :
9,4 cm. Phase ancienne A
(cliché J. Coularou).

b. Secteur 1. Tête humaine en plâtre. Hauteur : 5,5 cm.
Phase ancienne B (cliché J. Coularou).

Sektör 1, Kil, insan
başı. Yükseklik:
5.5cm
Erken Evre B

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Sektör 3, 4 ayaklı bir
hayvan figürünü. Gri/
kahverengi taş.
Uzunluk: 9.3 cm. Orta
Evrenin başlangıcı

c. Secteur 3. US 2010 base. Figurine de
quadrupède en roche gris brun. Longueur : 9,3 cm.
Phase moyenne débutante (cliché P. Gérard).

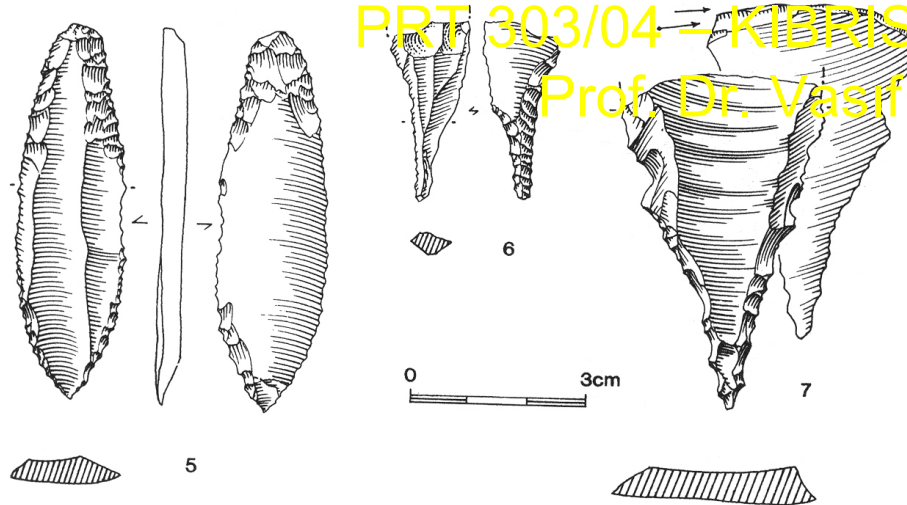
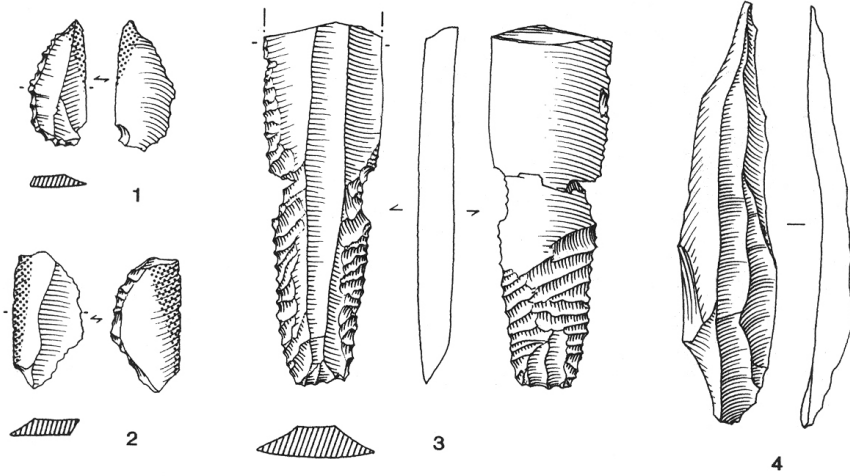

d. Secteur 3. Carré F34. Statuette anthropo-
morphe d'aspect phallique. Longueur : 10,7 cm.
Phase moyenne débutante (cliché P. Gérard).

Sektör 3, Fallus
karakterinde
Antropomorfik figür.
Orta Evrenin
başlangıcı

Parekklisha - Shillourokambos

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002912/27

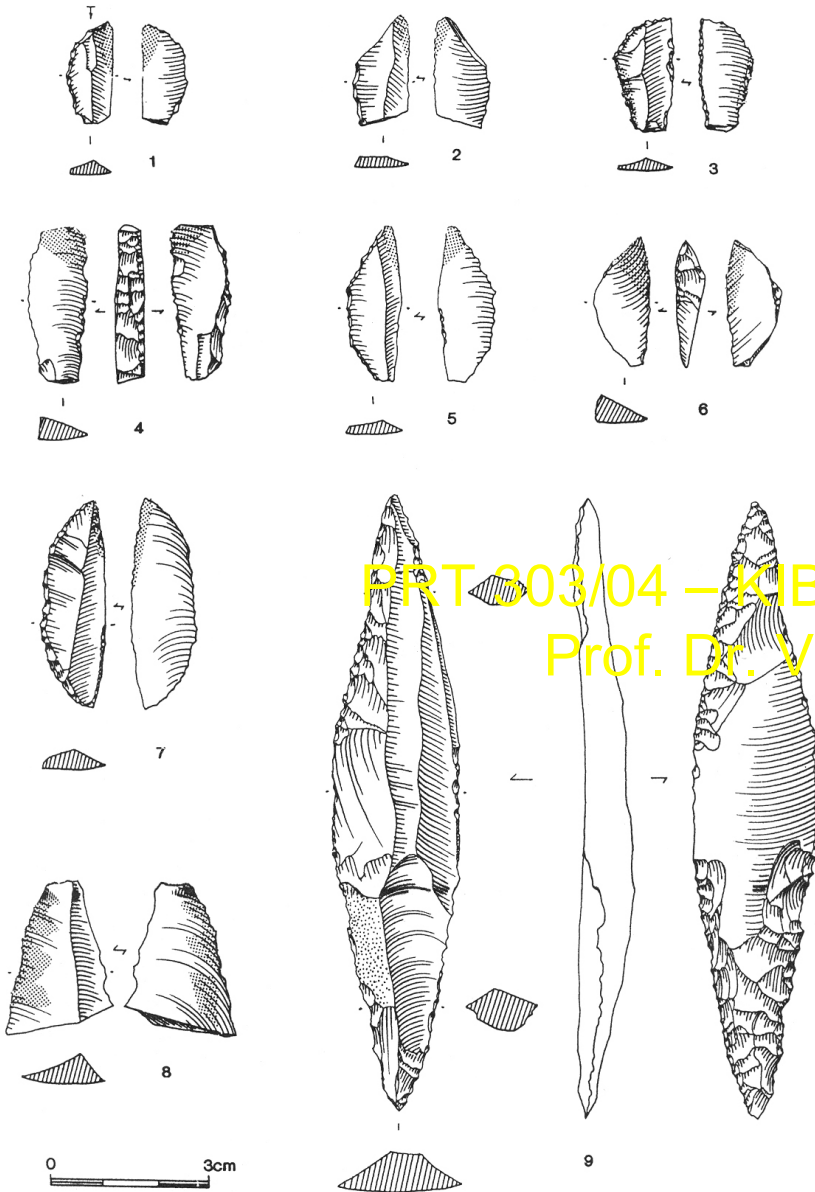
PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Parekklisha Shillourokambos, Area 1. Early Phase B: 1, 2, 4 (Level 1); 5, 6, 7 (Level 1/2). Early Phase A: 3 (Well 66); 6 (Structure 67). Backed geometric segments with oblique gloss: 1, 2. Intact and fragmentary projectile points: 3, 5, 6, 7. Blade struck from a bipolar core for the manufacture of a projectile point: 4.
(Drawing by F. Briois)

Erken Evre A ve B'den çeşitli çakmaktaşı aletler

Parekklisha - Shillourokambos

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

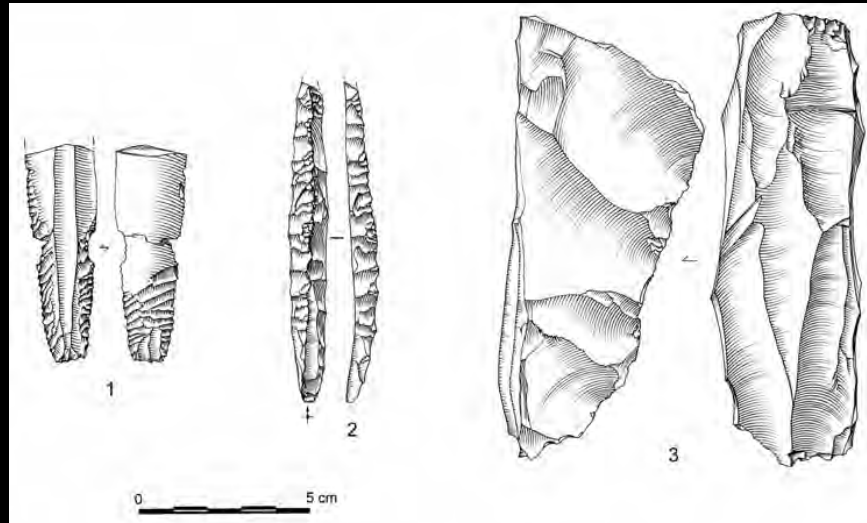

(No. 7 on the left)

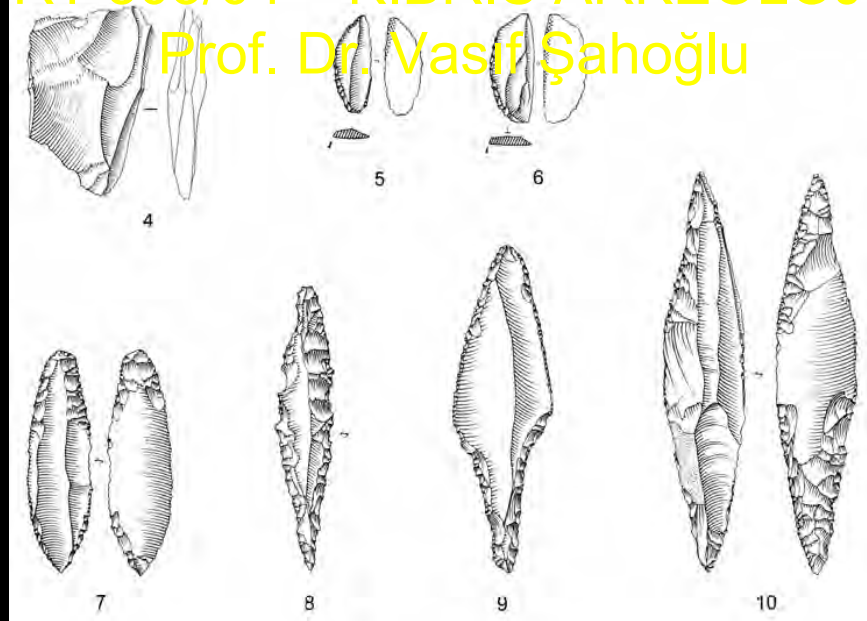
(No. 9 on the left)

Çakmaktaşı deliciler. (No. 7) ve ok ucu (No. 9), Levant bölgesinin Erken Evre B'ye ait (c. 7800-7500 BC)

Erken Evre A

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

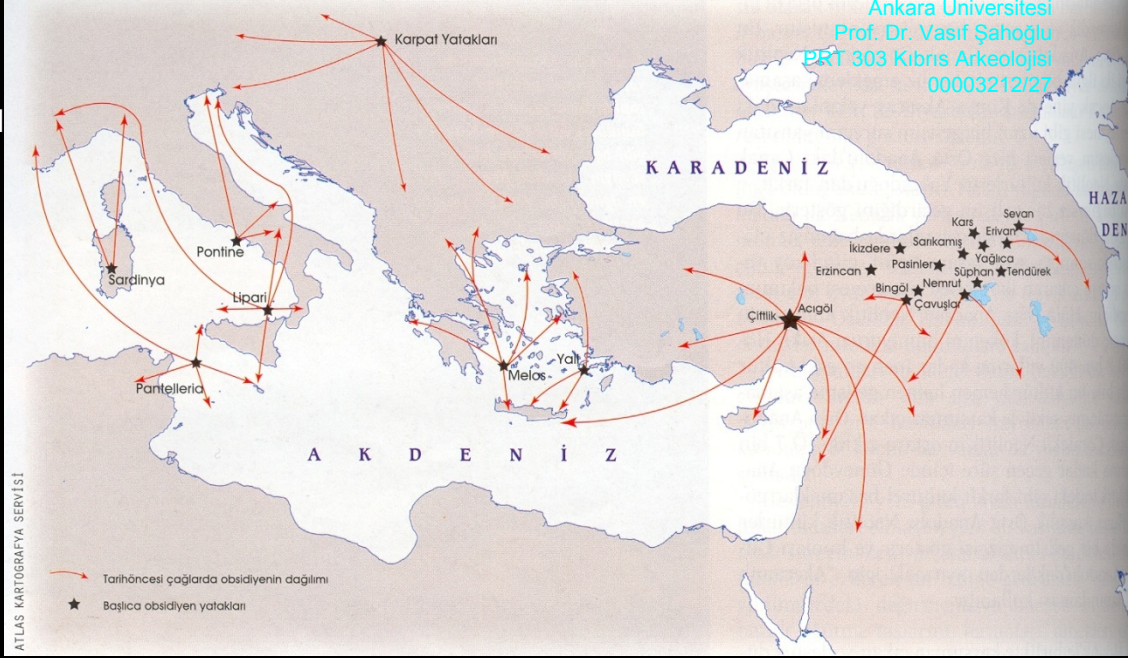
Erken Evre B

Taş aletler Parekklisha – Shillourokambos.

Obsidiyen kaynakları ve ticaret yolları

Parreklisha'da ele geçen Kapadokya kaynaklı çeşitli obsidiyen aletler. Erken Evreler.

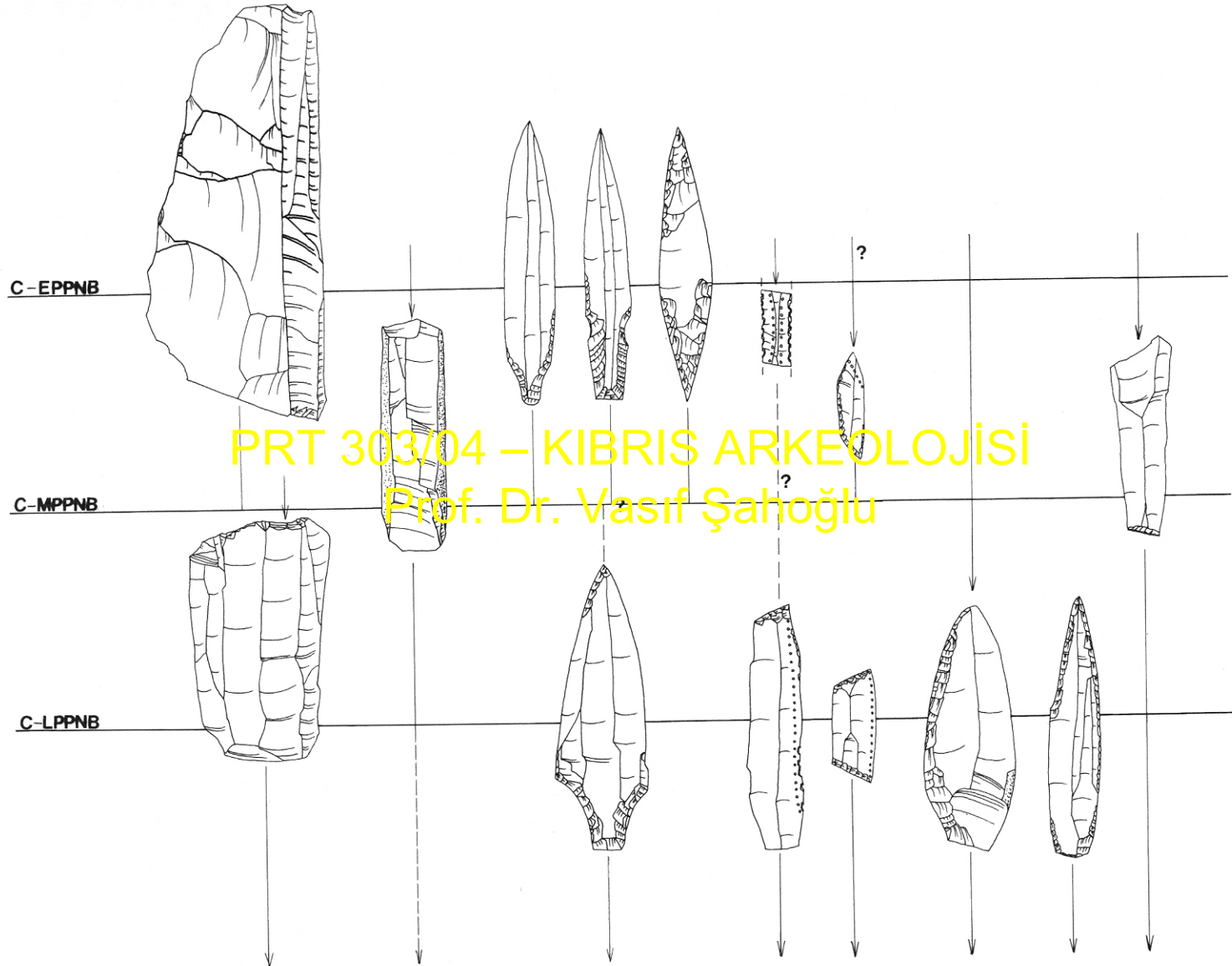

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Kömürcü-Kaletepe, Kapadokya obsidiyen yatakları

Kıbrıs PPNB Döneminin En Karakteristik Taş Alet Tipleri

Chipped stone type fossils of phases of the Cypro- Pre-Pottery Neolithic B.

Parekklisha - *Shillourokambos*

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00003412/27

Diğer Küçük Buluntular

Geyik boynuzundan orak – Erken
Evre A (M.Ö. c. 7800-7500)

Kazıma bezemelere sahip
çakıl taşı, Erken Evre B

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Seramik öncesi dönemden bir
taş kap (tabakası bağlı değil)

KAYNAKÇA

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00003512/27

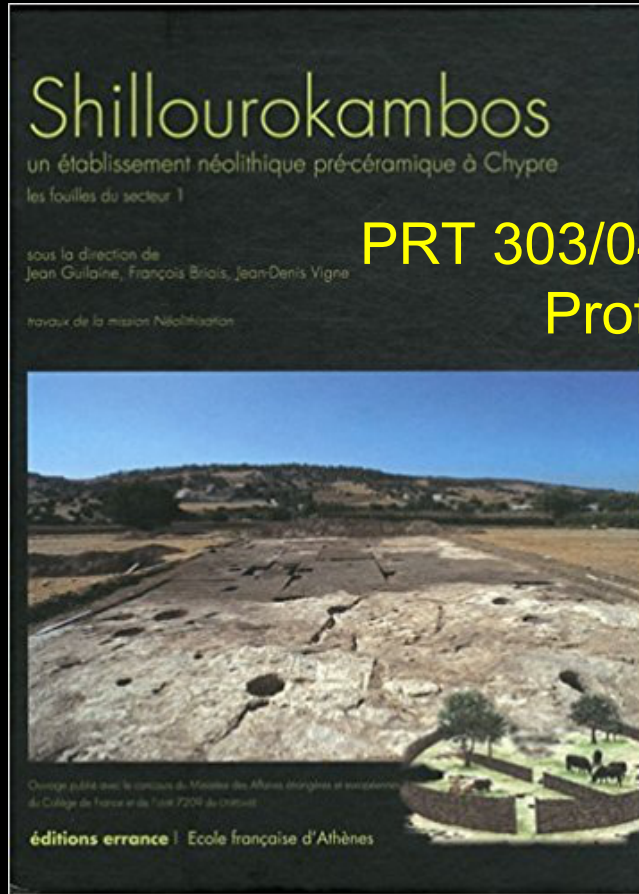
http://www.persee.fr/doc/paleo_0153-9345_1997_num_23_1_4647

https://news.nationalgeographic.com/news/2004/04/0408_040408_oldestpetcat.html

<http://science.sciencemag.org/content/sci/suppl/2004/04/07/304.5668.259.DC1/vigne.SOM.pdf>

http://www.ucl.ac.uk/prehistoric/reviews/04_11_guilaine.htm

<http://www2.cnrs.fr/en/292.htm>

PRT 303/04 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Shillourokambos
Un village néolithique précéramique à Chypre
Sous la direction de Jean Guilaine

FİLMLER

éditions errance | Ecole Française d'Athènes

<https://www.youtube.com/watch?v=QtzIJra2his>